

Originalas nebus siunčiamas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA**

Lietuvos Respublikos Seimo
Teisės ir teisėtvarkos komitetui
el. p. teiseskt@lrs.lt

2021-03-08 Nr. (1.18-2021)2-191

DĖL ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje gaunant policijos ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) prašymus pradėti administracinę teiseną dėl kliudymo Tarnybos darbuotojams įgyvendinti jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose jiems nustatytas teises ar atlikti jiems pavestas pareigas (pvz., globėjai neleido Tarnybos specialistams pabendrauti su globojamais vaikais, įsitikinti vaikų saugumu net pasitelkus į pagalbą policijos pareigūnus, nereagavo į prašymus atvesti vaikus pokalbiui į Tarnybą, kt.) bei dėl Tarnybos darbuotojų įžeidimų atliekant jiems įstatymuose nustatytas pareigas (pvz., vartojamų necenzūrinių žodžių darbuotojų atžvilgiu, gąsdinimų, grasinimų), vaiko teisių apsaugos kontrolierė nori atkreipti dėmesį į stebimą teisinio reglamentavimo spragą ginant atitinkamų institucijų tarnautojų, vykdančių tarnybines pareigas, teises, valdymo tvarką, visuomenės ir valstybės interesus nuo administracinių nusižengimų.

Pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 589 straipsnio nuostatas, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga administracinių nusižengimų teiseną pradeda, administracinių nusižengimų tyrimą atlieka ir administracinių nusižengimų protokolus surašo dėl ANK 505 (Kliudymas įstatymų įgaliotiems pareigūnams įgyvendinti jiems suteiktas teises ar atlikti pavestas pareigas, jų teisėtų reikalavimų ar nurodymų ir kolegialių institucijų ar valstybės pareigūnų sprendimų nevykdymas) ir 507 (Valstybės politiko, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens garbės ir orumo pažeminimas) straipsniuose numatyty administracinių nusižengimų.

ANK 505 straipsnio 1 dalyje numatyta atsakomybė už kliudymą įstatymų įgaliotiems pareigūnams įgyvendinti jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose jiems nustatytas teises ar atlikti jiems pavestas pareigas, šių pareigūnų teisėtų nurodymų ir reikalavimų, taip pat valstybės pareigūnų ar kolegialių institucijų sprendimų (nutarimų) nevykdymą ar netinkamą vykdymą (pareigūnų neįleidimas į tikrinamas teritorijas, patalpas (išskyrus žmogaus būstą) ar kitus objektus, nepateikimas pareigūnams informacijos, duomenų ar dokumentų arba klaidingų ar tikrovės neatitinkančių informacijos ar duomenų pateikimas, atsisakymas paaiškinti ar suteikti duomenis,

dokumentų nuslėpimas, vengimas atvykti ir duoti paaiškinimus ir kt.), išskyrus šio kodekso 224 straipsnio 1 dalyje, 317, 318, 322, 505¹, 506 straipsniuose nurodytus atvejus.

ANK 507 straipsnis numato administracinę atsakomybę už valstybės politiko, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens garbės ir orumo pažeminimą, reiškiamą raštu, žodžiu, gestais, įžeidžiančiu, įžūliu, provokuojančiu ar kitokiu elgesiu.

ANK 505 ir 507 straipsnio normos yra blanketinės ir nukreipia į Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymą (toliau – VTAK įstatymas). VTAK įstatyme nustatytos kontrolieriaus pareigos ir teisės (reikalauti nedelsiant pateikti informaciją, paaiškinimus, protokolus, medžiagą ir kitus dokumentus, būtinus savo funkcijoms atlikti, kt.). Pagal VTAK įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 14 punkto nuostatas, Kontrolierius, vykdydamas savo pareigas, turi teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą dėl vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus reikalavimų nevykdymo ar kitokio trukdymo vaiko teisių apsaugos kontrolieriui įgyvendinti šio įstatymo jam suteiktas teises.

Valstybės institucijos atlieka savo funkcijas pagal joms teisės aktų priskirtą kompetenciją. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga yra vaiko teisių laikymosi priežiūros ir kontrolės valstybės institucija, skirta užtikrinti vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus darbą. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba yra institucija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Atkreiptinas dėmesys, kad iki vaiko teisių apsaugos sistemos pertvarkos – 2018 m. liepos 1 d., vaiko teisių apsaugos skyriai įėjo į savivaldybių administracijų sudėtį. Už ANK 505, 507 straipsniuose numatytus administracinius nusižengimus prieš vaiko teisių apsaugos skyrių atsakingus darbuotojus, administracinę teiseną galėjo pradėti savivaldybių administracijų įgalioti asmenys. Nuo 2018 m. liepos 1 d. vaiko teisių apsaugos skyriams perėjus į Tarnybos pavaldumą, savivaldybių administracijoms nebeliko pareigos ir teisės pradėti administracinę teiseną dėl įvykdytų administracinių nusižengimų vaiko teisių apsaugos specialistų atžvilgiu.

Pažymėtina, kad iki 2018 m. gruodžio 20 d. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 541, 542 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1868 (TAR, 2018-12-28, Nr. 21882) (Įstatymo pakeitimas dėl 589 straipsnio 49 punkto (policijos įgaliojimų) įsigaliojo nuo 2019 m. liepos 1 d.) įsigaliojimo, dėl ANK 507 straipsnyje numatyto administracinio nusižengimo administracinių nusižengimų teiseną pradėti, administracinių nusižengimų tyrimą atlikti ir administracinių nusižengimų protokolus surašyti turėjo teisę policija. Tačiau, priėmus aukščiau nurodytą ANK pakeitimo įstatymą, policija nebeįgaliota pradėti teisinio proceso dėl ANK 507 straipsnyje nurodyto administracinio pažeidimo. T. y., šiuo metu tiek dėl vaiko teisių apsaugos specialistų, tiek dėl kitų institucijų (kurioms įgaliojimai pradėti administracinę teiseną nėra suteikti pagal ANK 589 straipsnį, tačiau atlikdami jiems įstatymais priskirtas funkcijas (pavyzdžiui priimdami pareiškėjus ir juos konsultuodami, kt.) gali patirti netinkamą asmenų elgesį jų atžvilgiu) valstybės tarnautojų ar viešojo administravimo funkcijas atliekančių asmenų garbės ir orumo pažeminimo nėra įgaliotos institucijos, kuri galėtų pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl ANK 507 straipsnio.

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus veiklos tikslas yra ginti vaiko, o ne vaiko teisių apsaugos specialistų teises ir interesus. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad Tarnyba (jos teritoriniai skyriai) yra pagrindinė institucija Lietuvoje visą parą ginanti ir užtikrinanti vaiko teises ir atstovaujanti vaiko teisėms ir teisėtiems interesams, į tai, kad Tarnybos vaiko teisių apsaugos specialistai, įgyvendindami jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose jiems nustatytas teises ar

atlikdami jiems pavestas pareigas siekia įsitikinti ar nėra pažeidžiamos vaiko teisės ir interesai, laiku išsiaiškinti galimai kylančias grėsmes vaikui ir kt., kurie nuolatos bendrauja su vaikų įstatymiais atstovais, o pastarieji kartais itin priešiški ir agresyviai būna nusiteikę vaiko teisių apsaugos specialistų atžvilgiu, prašau atsižvelgti į aukščiau nurodytą teisinio reglamentavimo spragą ir apsvarstyti dėl ANK 589 straipsnio nuostatų keitimo poreikio, numatant instituciją, įgaliotą pradėti administracinio nusižengimo teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl ANK 505, 507 straipsnių, kai administraciniai nusižengimai įvykdomi vaiko teisių apsaugos specialistų atžvilgiu.

Pagarbiai

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė